

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**



**«АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ
РОЗВИТКУ НАУКИ І ОСВІТИ»**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**III Міжнародної науково-практичної конференції
науково-педагогічних працівників та молодих науковців
(09-10 листопада 2023 р., Одеський державний аграрний університет)**

Агробіотехнологічний
факультет

Навчально-
науковий інститут
біотехнологій та
аквакультури

Кафедра
суспільно-
гуманітарних наук



Факультет
ветеринарної
медицини

Факультет геодезії,
землеустрою та
агроінженерії

Факультет економіки
та управління

ОДЕСА - 2023

УДК: 637.05:614.31

Актуальні аспекти розвитку науки і освіти: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції науково-педагогічних працівників та молодих науковців (Одеса, 09-10 листопада 2023 р.) / Одеський державний аграрний університет. Одеса, 2023. 658 с.

Реєстраційне посвідчення № 397 від 10 жовтня 2023 р. Державної наукової установи «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації».

УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Бойко Л.О., к.с-г.н., доцент

Рудич І.О., здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
e-mail: boiko.mila7@gmail.com

Херсонський державний аграрно-економічний університет
м. Кропивницький, Україна

Український бізнес на сьогодні має суттєві труднощі через ведення повномасштабної війни РФ в Україні. Воєнні дії призвели до різкого зниження економічного зростання, змін у торговельних стосунках, зниження інвестицій та стали загрозою для підприємств, які розташовані на прифронтових територіях. Війна спричинила зменшення валового внутрішнього продукту (ВВП) та економічну стагнацію. Це у свою чергу призвело до зниження споживчого попиту, меншої платоспроможності населення та скорочення обсягів виробництва для багатьох секторів економіки.

Майже половина підприємств припинила або практично припинила свою діяльність, а загальні прямі втрати малого та середнього бізнесу склали \$83 млрд. Приблизно 10 мільйонів українців, тобто майже 25% населення, залишили свої домівки, причому вісім мільйонів з них виїхали за кордон. Рівень безробіття перевищив 30%, а заробітна плата впала на 58%. Загалом, за оцінками Міністерства економіки України, падіння ВВП у 2022 р. становило 30,4%. Тож не дивно, що війна суттєво вплинула на плани українського МСБ: для 77% підприємців війна дуже сильно змінила їхні плани, а ще 20% - не значно. Лише 3% українських підприємств стверджують, що війна не вплинула на їхні плани взагалі [1].

Тимчасова втрата контролю над частинами території України призвела до обмежень на доступ до ринків та ресурсів. Втрати в сфері зовнішньої торгівлі вплинули на багато галузей економіки. Підприємства, які розташовані у окупованих та прифронтових зонах, піддаються значним ризикам, включаючи пошкодження майна, призупинення виробництва та втрату робочої сили. Економічна нестабільність призвела до фінансових труднощів для багатьох підприємств. Значні витрати на оборону і соціальні потреби мають фіскальний тиск на бізнес. Українські підприємства вимушені адаптуватися до нових реалій війни. Це розробка нових стратегій, пошук альтернативних ринків та зменшення витрат. Уряд України та міжнародні організації надають значну підтримку українському бізнесу, включаючи фінансову допомогу, консультації та політичну підтримку.

На початку війни багато українських підприємств знаходилися у режимі виживання, зосереджуючись на мінімізації втрат та забезпеченні своєї безпеки. Умови війни вимагали від підприємців термінових дій та заходів, спрямованих на збереження бізнесу. Тому з часом, багато компаній почали переходити до довгострокового планування і стратегічного мислення. Це включало в себе розробку більш стійких та стабільних бізнес-моделей, пошук нових ринків, диверсифікацію виробництва та інвестиції в інновації. Деякі підприємства розширили свої можливості на міжнародному ринку, шукаючи нові ринки збуту продукції у Європейському Союзі та інших країнах. Інші фірми інвестували у технології та автоматизацію, щоб підвищити ефективність виробництва та конкурентоспроможність продукції і наданих послуг [2-5].

Перехід від режиму виживання до стратегічного планування відображає стійкість та адаптацію українського бізнесу в умовах війни. Стратегічне планування дозволяє бізнесам розглядати довгострокові перспективи та ризики, а не обмежуватися лише поточними проблемами. Підприємства намагаються не лише вижити в ускладнених умовах, але й розвиватися та зміцнювати своє позиціонування у майбутньому на ринку.

Наприклад, 50 382 підприємства отримали понад 154 мільярди гривень завдяки програмі Доступні кредити під 5-7-9%. Також була надана фінансова підтримка за створення нових робочих місць (було створено понад 400 000 робочих місць), а також інтенсивна програма приватизації, яка дає більше надходжень до державного бюджету. З початку війни уряд також запровадив програми компенсації роботодавцям за заробітну плату внутрішньо переміщеним особам. Під час війни також були надані гранти підприємствам екологічного сектору в рамках програми EU4Environment, які підтримують «зелене» відновлення промисловості та передислокацію підприємств в більш безпечні території України. Крім того, Програма USAID «Конкурентоспроможна економіка України» (КЕУ) підтримує малий та середній бізнес (МСБ), щоб допомогти їм стати більш конкурентоспроможними на внутрішньому та міжнародному ринках.

Загалом, війна має суттєвий негативний вплив на український бізнес, але багато підприємств виявляють стійкість і адаптуються до цих умов, шукаючи нові можливості та шляхи виживання. Обрані способи, за допомогою яких українські підприємства адаптувалися до умов війни:

- багато компаній розширили свою продуктову лінійку і послуги, щоб зменшити ризики, пов'язані зі змінами у попиті та ринкових умовах;
- деякі бізнеси зробили акцент на експорт та розвивають зовнішні ринки для зменшення залежності від внутрішнього ринку;
- підприємства шукають способи більш ефективного використання обмежених ресурсів, включаючи енергію, працю та матеріали;
- деякі підприємства переглянули свої ланцюжки постачання, знайшли альтернативні джерела постачання та зменшили ризики простою;
- багато компаній інвестували значні кошти у дослідження та розвиток нових технологій, щоб залишатися конкурентоспроможними.

Такі заходи допомогли багатьом українським підприємствам вижити і навіть розвиватися в умовах війни.

Список використаних джерел

1. Всупереч обставинам: Як український бізнес процвітає під час війни. <https://www1.payoneer.com/ua/resources/defying-the-odds-how-ukrainian-businesses-thrive-during-war/>
2. Бойко, В., & Бойко, Л. (2023). Індустріальні парки – ефективний механізм залучення інвестицій для відновлення економіки у післявоєнний період. *Економіка та суспільство*, (49). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-23>
URL:<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2306/2227>
3. Бойко, Л., & Бойко, В. (2023). Сучасний стан агробізнесу в Україні та його ревіталізація у післявоєнний період. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*, (16), 55-61. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.16.7> URL: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/359/339>
4. Бойко В.О., Бойко Л.О. Екоіндустріальні парки - модель зеленої відбудови України. «Відновлення України та її регіонів в контексті глобальних трендів: управління, адміністрування та забезпечення». Тези доповідей міжнародної науковопрактичної конференції, Запоріжжя, 25–26 травня 2023 р.[Електронний ресурс] / Редкол. :В. В. Наумик (відпов. ред.) Електрон. дані. – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2023. С 307-309. http://eir.zp.edu.ua/bitstream/123456789/9943/1/Collection_of_abstracts.pdf#page=377
5. Boiko, L. (2023). NICHE CROPS FOR REVITALIZATION OF AGRIBUSINESS IN THE PERIOD OF UNCERTAINTY. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*, (17), 44-49. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.17.6>